
Вейтас М.В.,
*студент 6 курсу, 1 групи Інституту про-
куратури та кримінальної юстиції Націо-
нального юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

ДЕТЕРМІНАНТИ ВІЙСЬКОВОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Ключові слова: військова злочинність, детермінація, злочини проти встановленого порядку несення та проходження військової служби, причини та умови військових злочинів.

Анотація. У тезах автором на підставі вивчення наукової літератури проведена класифікація детермінант військових злочинів, а саме причини та умови, що сприяють їх вчиненню: організаційно-управлінські, соціальні, соціально-психологічні, національні, правові. А також ідеологічні, культурні і економічні детермінанти злочинності, які впливають опосередковано.

Ключевые слова: военная преступность, детерминация, преступления против установленного порядка несения и прохождения военной службы, причины и условия военных преступлений.

Аннотация. В тезисах автором на основании изучения научной литературы проведена классификация детерминант военных преступлений, а именно причины и условия, способствующие их совершению: организационно-управленческие, социальные, социально-психологические, правовые. А также идеологические, культурные и экономические детерминанты преступности, которые влияют опосредованно.

Key words: war crime, determinacy, crimes against the established order of carrying out and performing military service, causes and conditions of military crimes.

Summary. In the theses the author classifies the determinants of military crimes, namely the reasons and conditions contributing to their commission: organizational and managerial, social, socio-psychological, legal. As well as ideological, cultural and economic determinants of crime, which influence indirectly.

Війна на сході України вкрай сильно вплинула на всі соціальні процеси, в тому числі й криміногенні. З початку гарячої фази Анти-терористичної операції в 2014 році (нині Операція Об'єднаних Сил) спостерігається істотне збільшення рівня військової злочинності. Даний вид злочинів вкрай деструктивно впливає не лише на Збройні Сили України та військову дисципліну, але і на державу в загалом, оскільки є індикатором, оцінюючи який, суспільство робить висновки про стан соціальної безпеки. Військова злочинність спричинює падіння авторитету державної влади. Для дослідження причин даної групи військових злочинів в їх сукупності необхідно визначити найбільше число обставин, що детермінують зміст і структуру злочинів.

Сьогодні в суспільстві відбуваються інтенсивні процеси інформатизації та інтелектуалізації, прискореними темпами формується інформаційне суспільство, особливістю якого є комп'ютеризація всіх сфер людського життя. Останнім часом комп'ютерні технології та комп'ютерні системи використовуються в більшості злочинів як засіб їх вчинення [4, с. 1297]. Причини і умови військових злочинів знаходяться в двох площинах: в суспільстві і армії. При цьому детермінанти злочинності складаються між собою в діалектичному взаємозв'язку – взаємозалежності і взаємозумовленості.

Визначальні і головні детермінанти злочинності знаходяться в самих військових підрозділах. Це пов'язано з тим, що військові колективи хоча і є частиною суспільства, але в той же час мають цілком самостійний статус, мають властиві тільки їм специфічні особливості взаємодії між військовослужбовцями і суспільством; загальні причини злочинності в країні, впливаючи на злочинність військовослужбовців, неминуче змінюються в умовах армійської дійсності. Головін Б.М. зазначає, за різних обставин жертвами злочинів можуть стати будь-які особи, незалежно від статі, віку, національності, соціального становища, рівня доходів, місця проживання. [5, 162].

1. Організаційно-управлінські. До цієї групи детермінант можна віднести низьку самовіддачу офіцерів, практику призначення на вищі посади за протекцією. Не дивно, що у офіцерів спостерігається службова апатія, багато хто з талановитих командирів звільняються в запас, а у решти офіцерів знижується мотивація до професійної діяльності.

Важливою є проблема приховування правопорушень, як наслідок - зростання їх кількості. Серйозним управлінським недоліком, що детермінує військові злочини, є неефективна виховна та профілактична робота командування щодо попередження цієї категорії злочинів.

Офіцери звикли з правопорушеннями проти порядку підлеглості і військових статутних взаємовідносин, тому що первісний негативний досвід подібного роду отримали в військових училищах, гноблення командирів в присутності підлеглих - досить звичайне явище в військах, самі вихователі мають слабкі психолого-педагогічні навички з профілактики порушень даної групи та перекладають обов'язки щодо підтримання належного порядку в підрозділі на старослужбовців.

2. Соціальні. Не секрет, що багато громадян укладають контракт про проходження військової служби, розраховуючи в тому числі на певні соціальні пільги, гарантовані державою. Однак не всі очікування військовослужбовців втілюються в конкретні блага. До числа важливих соціальних проблем військовослужбовців слід віднести житлове питання. Іншою серйозною проблемою залишається можливість реалізації військовослужбовцями гарантованих їм пільг.

При цьому експерти відзначили, що військова медицина поступово перетворюється в медицину соціальну (для військових пенсіонерів, яких все більше в порівнянні з кадровими військовими), якість її погіршується.

3. Соціально-психологічні. Престиж військової служби стрімко падає. В якості ще однієї детермінанти даної групи злочинів слід вказати вікові особливості призовників, оскільки молоді властива несформована, а тому нестійка психіка.

4. Правові. Недосконалість чинного законодавства, відсутність необхідних законів, низька правова культура військовослужбовців істотно впливають на дотримання порядку та дисципліни в армії.

До числа інших детермінант військових злочинів слід віднести ідеологічні, культурні та економічні. Вони є опосередкованими і впливають на ситуацію в підрозділах ззовні.

Розглядаючи причин та умов вчинення злочину, М.Г. Колодяжний виділяє макро-, мікро- й індивідуальний рівні, які їх охоплю-

ють. До причин макрорівня відносять різні за характером сфери життя й суспільні відносини: соціальні, економічні, політичні, правові, організаційно-управлінські, ідеологічні, соціально-психологічні, культурно-виховні та ін.

Детермінанти, що є притаманними мікрорівню вказаної групи злочинів, характерні саме для середовища військових, пов'язані, окрім іншого, з особливостями їх стосунків щодо проходження та несення військової служби, а також побутових відносин.

Причини та умови на індивідуальному рівні пов'язані із детермінуванням певного злочину, що вчинений конкретною особою-військовослужця [1].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Колодяжний М. Військові злочини в Україні: детермінація та запобігання / М. Колодяжний // Вісник Національної академії правових наук України. - 2013. - № 4. - С. 191-197. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2013_4_24

2. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184.

3. Ткачова А.В. Детермінація насильницької злочинності / А. В. Ткачова // Вісник Національної академії правових наук України. – 2014 - № 2 (77). – С 170-178.

4. Ovcharenko, Mykola O; Tavalzhanskyi, Oleksii V; Radchenko, Tetiana M; Kulyk, Kateryna D; Smetanina, Nataliia / Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method /Tavalzhansky O. V.// V.Journal of Advanced Research in Law and Economics; Craiova Том 11, Изд. 4(50), (Summer 2020): 1296-1304.

5. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів // Проблеми законності. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

Науковий керівник: к. ю. н., доц. О. В. Таволжанський